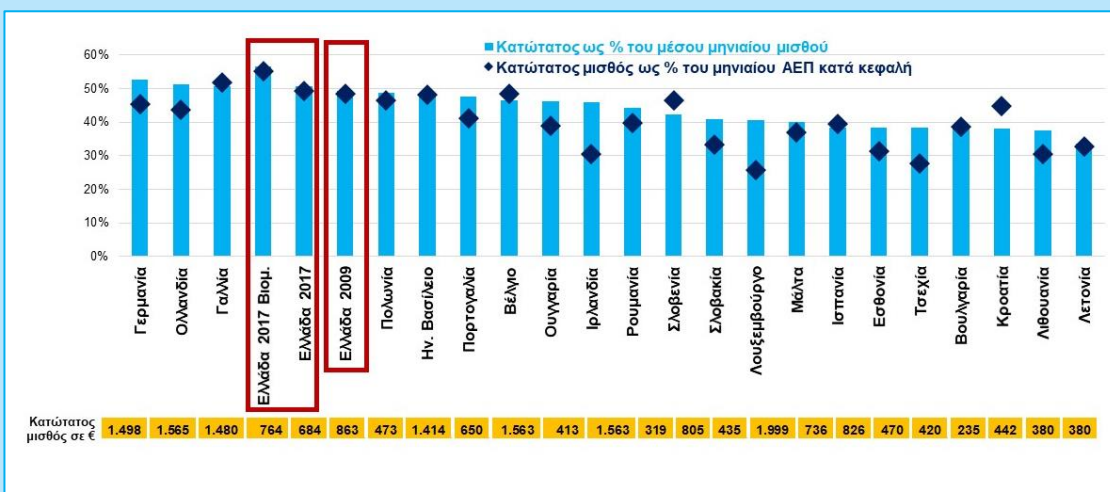

Ναι στην αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων. Αλλά πώς;

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Με την ευκαιρία επανεξέτασης του νομοθετημένου κατώτατου μισθού για το 2019 όπως προβλέπει ο σχετικός νόμος, εξειδικευμένοι επιστημονικοί ερευνητικοί και λοιποί φορείς, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών ινστιτούτων των εθνικών κοινωνικών εταίρων, υπέβαλαν τις εκθέσεις τους στο αρμόδιο όργανο. Ο νόμος προβλέπει τη δημοσιοποίηση αυτών των εκθέσεων στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εργασίας. Αυτό δεν έχει συμβεί ακόμη. Ο ΣΕΒ καταθέτει δημόσια τη δική του ανάλυση πιστεύοντας ότι ο διάλογος αυτός για να είναι εποικοδομητικός επιβάλλεται να γίνει και θεσμικά και δημόσια. Σε ορισμένες από τις εκθέσεις αυτές διατυπώνονται απόψεις που προτάσσουν τις θετικές επιπτώσεις μιας αύξησης του κατώτατου μισθού στη ζήτηση, και κατά προέκταση την εδραίωση μιας πορείας ανάπτυξης, ενώ, ταυτόχρονα, αναφέρουν ότι ο κατώτατος μισθός αφορά μικρό αριθμό εργαζομένων, και, συνεπώς, μια αύξησή του θα έχει περιορισμένες επιπτώσεις στην οικονομία. Δεν ξεετάζουν, πόσο μάλλον δεν απαντούν, πως από τη μια μπορεί να έχει ευεργετικές επιπτώσεις μέσω της τόνωσης της ζήτησης, και από την άλλη να έχει επίδραση μόνο σε ένα μικρό μέρος της αγοράς εργασίας. Επιπλέον, υποβαθμίζουν το σημαντικό μερίδιο της ζήτησης/ ιδιωτικής κατανάλωσης στο εγχώριο ΑΕΠ (70% έναντι 56% στην ΕΕ) και ότι αυτό που επείγει είναι η τόνωση της προσφοράς/ παραγωγής πρωτίστως στον τομέα των διεθνών εμπορευμάτων αγαθών και υπηρεσιών και η ταχύτερη αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και της απασχόλησης έναντι της κατανάλωσης. Η πραγματικότητα είναι ότι μεγάλο μέρος της αγοράς μισθωτής εργασίας του ιδιωτικού τομέα (1/4) έχει αμοιβές κάτω των 600 ευρώ, ιδίως σε κλάδους όπως η εστίαση (25,5%) και το εμπόριο (22,7%), το 56% των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα εργάζεται σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έως 49 εργαζομένων, ενώ το 77% των μισθωτών στις μικρές επιχειρήσεις αμείβονται με αποδοχές κατώτατου και υποκατώτατου μισθού. Με αυτά τα δεδομένα που προκύπτουν από τα στοιχεία της του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ και δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, καθώς αντανάκλουν τη σημερινή εργασιακή πραγματικότητα, η επίπτωση στην αγορά εργασίας από την όποια αύξηση του κατώτατου μισθού δεν θα είναι αμελητέα. Και είναι πολύ πιθανό ότι θα μεγαλώσει η ήδη διαδεδομένη αδήλωτη ή ημιδηλωμένη εργασία, όταν, μάλιστα, οι δυνατότητες ελέγχου για την τήρηση της εργασιακής νομοθεσίας στις μικρές επιχειρήσεις είναι τουλάχιστον περιορισμένες αν όχι ελλείψεις. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά την πιθανή θετική επίπτωση μιας αύξησης της ζήτησης, στην Ελλάδα της αποδυναμωμένης παραγωγικής βάσης, των αδύναμων εξαγωγών και της υψηλής ροπής προς κατανάλωση και εισαγωγές, μια προσπάθεια τεχνητής τόνωσης της ζήτησης, που δεν προέρχεται από αύξηση της παραγωγικότητας, θα πάει σε «ξένες τσέπες», διευρύνοντας περαιτέρω το εμπορικό έλλειμμα. Έτσι όμως δεν υποστηρίζονται οι βιώσιμες επενδύσεις και η δημιουργία θέσεων εργασίας σε παραγωγικούς και εξωστρεφείς κλάδους της οικονομίας.
- Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία αποκτούν οι απόψεις των υπόλοιπων φορέων και ιδρυμάτων, οι οποίοι με στις δικές τους εκθέσεις επισημαίνουν κινδύνους α) σε κλάδους που βασίζουν τη διεθνή τους ανταγωνιστικότητα στο υφιστάμενο ύψος του ονομαστικού μισθολογικού κόστους και του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας, β) σε επιχειρήσεις που ακόμα δεν έχουν ξεπεράσει την κρίση και βαρύνονται από την κληρονομιά της, γ) στον κίνδυνο εύκολης μετατόπισης δηλωμένης απασχόλησης σε ημιδηλωμένη ή αδήλωτη, ειδικά σε μικρότερες επιχειρήσεις και με δεδομένη την κουλτούρα παραβίασης των φορολογικών και εργασιακών νόμων.
- Απόψεις που επικαλούνται μικρές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας καθώς «μικρό μέρος των απασχολούμενων αμείβεται με τον κατώτατο μισθό» υποτιμούν ή και αγνοούν πλήρως τις έμμεσες επιπτώσεις μιας αύξησης του κατώτατου μισθού στην παρέκκλιση των αμοιβών από την παραγωγικότητα (Special Report: Μέλλον της Εργασίας «Μισθοί Παραγωγικότητα και Ανταγωνιστικότητα»), σε μισθολογικά κλιμάκια που ξεπερνούν κατά πολύ τον κατώτατο μισθό. Αυτό το φαινόμενο ήταν ιδιαίτερα εκτεταμένο πριν το ξέσπασμα της κρίσης, λόγω της μοναδικότητας της Ελλάδας ως χώρας που ταυτόχρονα προβλέπει α) την συλλογική διαπραγμάτευση σε κεντρικό επίπεδο, μέσω εθνικής, κλαδικών και ομοιοεπαγγελματικών συμβάσεων, και όχι αποκεντρωμένη διαπραγμάτευση σε επίπεδο επιχείρησης β) υποχρεωτική διαίτησις, γ) εύκολη ή και αυτόματη επέκταση συλλογικών συμβάσεων και σε επιχειρήσεις που δεν τις έχουν υπογράψει και δ) την αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης χωρίς τη δυνατότητα εξαίρεσης για επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα αναδιάρθρωσης και βιωσιμότητας. Οι απόψεις που συνηγορούν υπέρ μιας μεγάλης αύξησης του κατώτατου μισθού αγνοούν ή υποτιμούν εξόφθαλμα αυτή την πραγματικότητα, καθώς και το γεγονός ότι πλέον έχει ξανασηθεί το σκηνικό των νομικών και θεσμικών προϋποθέσεων για τη στρεβλή και βλαπτική λειτουργία της αγοράς εργασίας, που συνετέλεσε εν μέρει στην πτώχευση της χώρας. Συνεπώς, οι μελέτες αυτές δεν απαντούν στις εύλογες ανησυχίες για τις αρνητικές «domino» επιπτώσεις που θα επέλθουν με την αύξηση του κατώτατου μισθού.

Η Ελλάδα στη λέσχη των πλουσίων... στον κατώτατο μισθό!

Κατώτατος μισθός ως ποσοστό του μέσου μισθού και ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά κεφαλή στην Ελλάδα και στην ΕΕ

(Eurostat, 2017)
Ο μέσος μισθός υπολογίζεται από τα στοιχεία εθνικών λογαριασμών και προκύπτει από τους μισθούς και ημερομίσθια μισθωτών ανά μισθωτό / 12. «Βιομ.» αναφέρεται σε 25 ημερομίσθια βιομηχανικού εργάτη.
Ο λόγος αυτός αποτελεί ένδειξη του βαθμού στον οποίο μεταβολές στον κατώτατο μισθό έχουν άμεση επίπτωση σε πολλούς εργαζόμενους.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης

Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr

T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος

Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr

T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας

Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr

T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

- Όσοι παραπέμπουν στο παράδειγμα της Πορτογαλίας που προχώρησε σε διαδοχικές αυξήσεις του κατώτατου μισθού μετά την έξοδο από το δικό της μνημόνιο, πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι ο κατώτατος μισθός στην Πορτογαλία εξακολουθεί και σήμερα να είναι χαμηλότερος από αυτόν της Ελλάδας καθώς επίσης ότι το διαθέσιμο εισόδημα των Πορτογάλων (συμπεριλαμβανομένων όσων αμείβονται με τον κατώτατο μισθό) είναι υψηλότερο της Ελλάδας λόγω χαμηλότερων ασφαλιστικών εισφορών και φόρων στην εργασία. Στη χώρα μας οι εργαζόμενοι πράγματι έχουν δει τα εισοδήματά τους να μειώνονται, την ώρα μάλιστα που οι φόροι όχι μόνο στην εργασία αλλά και κάθε είδους περιουσία και δραστηριότητα ή κατανάλωση, έχουν αυξηθεί στα υψηλότερα επίπεδα στην Ευρώπη. Το βέλτιστο συνεπώς θα ήταν **μία αύξηση του κατώτατου μισθού σε επίπεδα συμβατά με την αύξηση της μέσης παραγωγικότητας της οικονομίας, αν αυτή επιβεβαιωθεί για το 2018, να συνδυασθεί με άμεση μείωση των ασφαλιστικών εισφορών ώστε να έχουμε μια αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος για τους χαμηλόμισθους εργαζόμενους, χωρίς να υπονομευθεί η εύθραυστη κατάσταση της οικονομίας.** Αντιθέτως, μια μεγάλη αύξηση που δεν συνδέεται με την μεταβολή της παραγωγικότητας και δεδομένου του ήδη υψηλού μη μισθολογικού κόστους της εργασίας κινδυνεύει να εκτοπίσει από την επίσημη αγορά εργασίας αρκετούς εργαζόμενους, που θα έρθουν αντιμέτωποι είτε με την ανεργία, είτε με την απώλεια της προστασίας που προσφέρει η επίσημη απασχόληση. Αυτό έχει διαπιστωθεί σε προηγούμενη μελέτη του ΣΕΒ ([Special Report Μέλλον Εργασίας 9.1.2018](#)) και φαίνεται να επιβεβαιώνεται εκ νέου από πρόσφατα ευρήματα δημοσιευτής μελέτης του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Εργασίας και του ΚΕΠΕ καθώς και από ευρήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
 - Καθίσταται, συνεπώς, επιτακτική η ανάγκη, ειδικά στην παρούσα συγκυρία της αναιμικής ανάκαμψης, η αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων μέσω αύξησης του κατώτατου μισθού να μην οδηγήσει σε αύξηση του κόστους για τις επιχειρήσεις. Η οποιαδήποτε μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα μπορούσε να προχωρήσει - όχι μόνο με αναστροφή της αύξησης που είχε γίνει το 2016- αλλά και με μια πρόσθετη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, που μπορεί να χρηματοδοτηθεί μέσω της μείωσης του «αφορολόγητου». Για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης, η μείωση του οριζόντιου «αφορολόγητου», όμως, πρέπει την ίδια ώρα να συμπληρωθεί από μια γενναία, ουσιαστική και όχι προσηχηματική αύξηση της επιστροφής φόρου στις οικογένειες με παιδιά, για παράδειγμα, €500 για κάθε παιδί αντί €50 που ισχύει σήμερα, ώστε να αυξηθεί σημαντικά το αφορολόγητο, καθώς και μια αύξηση της επιστροφής φόρου, για παράδειγμα κατά 200 ευρώ ανά 5ετία αύξησης της ηλικίας στους συνταξιούχους άνω των 70 ετών. Έτσι, η ήδη νομοθετημένη μείωση του «αφορολόγητου» δεν θα τραυματίσει τους αδύναμους. Αντίθετα, θα θωρακίσει το διαθέσιμο εισόδημα από μισθούς και συντάξεις, και θα ενισχύσει το κοινωνικό κράτος. Παράλληλη προϋπόθεση, βεβαίως, είναι να ενισχυθούν και οι ενεργές πολιτικές απασχόλησης, αφενός υποστήριξης των νέων, ιδίως με δεδομένη την πρόθεση κατάργησης του «υποκατώτατου» μισθού, και αφετέρου της δια βίου επανεκπαίδευσης όσων έχουν χαμηλές δεξιότητες, καθώς και όσων έχουν χάσει τις δεξιότητες τους όντας μακροχρόνια άνεργοι.
 - Συμπερασματικά, σε μια χώρα χαμηλής ανταγωνιστικότητας, είναι αδύνατο μια επιχείρηση να πληρώνει καλύτερους μισθούς, όταν, μάλιστα, δεν έχει πρόσβαση σε χρηματοδότηση, και επιβιώνει μέσα σε φορολογικούς και ρυθμιστικούς παραλογισμούς, δραστηριοποιημένη στη γκρίζα οικονομία, καταδικασμένη να παραμένει μικρή για να μπορεί να ελίσσεται. Σε μια χώρα που οι μεγάλες επενδύσεις περιμένουν χρόνια και δεκαετίες για να πάρουν το «πράσινο φως», ή καταλήγουν σε διατηρήσεις και δικαστήρια, ή και την αποχώρηση, επειδή δεν τηρούνται οι νόμοι, δεν είναι δυνατόν να γίνουν περισσότερες και μεγαλύτερες επενδύσεις, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και να δοθούν καλύτεροι μισθοί. Σε μια τέτοια χώρα, η αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού δεν μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις στην παραγωγικότητα, την απασχόληση και την ακόμα πολύ υψηλή ανεργία. Σε κάθε περίπτωση, η βελτίωση των εισοδημάτων των εργαζομένων είναι αποτέλεσμα των επενδύσεων που οδηγούν σε συσσώρευση μέσων παραγωγής, και κερδίζονται με την παραγωγική εργασία στους χώρους δουλειάς και όχι σε υπουργικά γραφεία.
-
- Σε νέα υποβάθμιση των προβλέψεών της για την ελληνική οικονομία προχώρησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τοποθετώντας την αύξηση του ΑΕΠ στο +2% το 2019, έναντι +2,3% κατά την εκτίμησή της τον Μάιο του 2018. Ωστόσο, η ΕΕ σημειώνει ότι οι νέες προβλέψεις βασίζονται στο σενάριο που δεν περιλαμβάνει αλλαγές στο μίγμα πολιτικής που είχε συμφωνηθεί το 2017 και συνεπώς δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμες με τις προηγούμενες. Για το πρωτογενές πλεόνασμα, στο σενάριο βάσης (χωρίς αλλαγές στο μίγμα πολιτικής), υπάρχει μία διαφορά ύψους €0,5 δισ. περίπου μεταξύ των εκτιμήσεων της ΕΕ και της ελληνικής κυβέρνησης (+3,9% του ΑΕΠ προβλέπει η ΕΕ, έναντι +4,14% σύμφωνα με το προσχέδιο προϋπολογισμού που κατατέθηκε στη Βουλή). Η διαφορά αυτή αναμένεται να αποτελέσει το κλειδί στη τελική διαμόρφωση του νέου πακέτου μέτρων (μη περικοπή συντάξεων, νέο πακέτο αντίμετρων κλπ). Την ίδια ώρα, η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών και οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία παρουσιάζουν αποδυνάμωση τον Οκτώβριο του 2018 (+0,4% και -0,3% σε όγκο αντίστοιχα), ακολουθώντας τις τάσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ η άνοδος των τιμών πετρελαίου ασκεί πληθωριστικές πιέσεις, με τον δείκτη τιμών καταναλωτή να εμφανίζει τη μεγαλύτερη άνοδο (+1,8%) των τελευταίων 6,5 ετών. Παράλληλα, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα ενισχύεται σταθερά (+13,9% το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018), ευνοούμενη από την άνοδο του τουρισμού και τη διάδοση της βραχυχρόνιας μίσθωσης κατοικιών μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών. Η τάση αυτή επηρεάζει και τις τιμές διαμερισμάτων, οι οποίες εμφανίζουν ανάκαμψη το 2018 (+2,5% το 3ο τρίμηνο).

	Εαρινές προβλέψεις Μάιος 2018		Φθινοπωρινές προβλέψεις Οκτώβριος 2018		
	2018	2019	2018	2019	2020
	(ετήσια % μεταβολή)				
ΑΕΠ	1,9	2,3	2,0	2,0	2,0
Ιδιωτική κατανάλωση	0,5	0,9	0,8	0,4	0,7
Δημόσια κατανάλωση	1,2	0,4	1,2	0,2	0,3
Ακαθάριστες επενδύσεις σε πάγια	10,3	12,1	-2,1	14,6	9,6
Εκ των οποίων σε εξοπλισμό	11,8	13,4	-9,4	18,5	9,5
Εξαγωγές (αγαθά και υπηρεσίες)	5,7	4,6	8,4	5,7	4,4
Εισαγωγές (αγαθά και υπηρεσίες)	5,5	4,4	3,6	6,1	3,9
Ποσοστό ανεργίας	20,1	18,4	19,6	18,2	16,9
Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	0,5	1,2	0,8	1,2	1,0
Εμπορικό ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	-10,7	-10,8	-9,4	-10,2	-10,2
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-0,4	-0,5	-0,2	-0,2	0,3
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	0,4	0,2	0,6	0,6	0,6
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	177,8	170,3	182,5	174,9	167,4

Φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα ([European Commission, Autumn 2018 Economic Forecast](#))

Ο κατώτατος μισθός στην οικονομία

Ο διάλογος για τον κατώτατο μισθό διεξάγεται σε επίπεδο εντυπώσεων, γεγονός που όμως τελικά καθίσταται επιζήμιο για την οικονομία, τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους. Για να επανέλθει η συζήτηση στην πραγματική της βάση οφείλουμε να ξεκαθαρίσουμε ορισμένες βασικές αρχές:

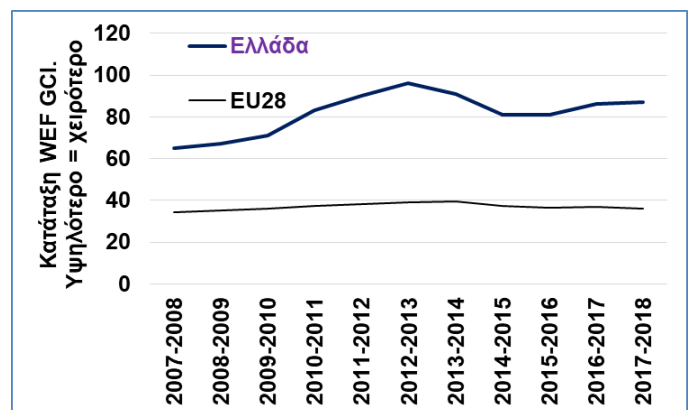
1. Ο κατώτατος μισθός έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο στην αγορά εργασίας: να διασφαλίζει ότι ο εργαζόμενος με τις χαμηλότερες δεξιότητες θα λαμβάνει έναν ελάχιστο μισθό, και, ότι
2. Η δομή των εργασιακών σχέσεων επιδρά στη διασύνδεση αμοιβών και παραγωγικότητας σε επίπεδα αποδοχών αισθητά ανώτερα του εθνικού κατώτατου μισθού.

Η πίεση που άσκησε η κρίση στην αγορά χάρη των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας σταμάτησε να καταστρέφει θέσεις εργασίας και μεταφέρθηκε στους μισθούς, επιτρέποντας μια σημαντική ανάκαμψη της απασχόλησης η οποία με τη σειρά της συνέβαλε στην ανάκαμψη της οικονομίας. Πράγματι με κάποια καθυστέρηση, αλλά στη συνέχεια σε εντυπωσιακό βαθμό, η αγορά εργασίας αντέδρασε στις μεταρρυθμίσεις και η πτώση της απασχόλησης γρήγορα ανακόπηκε και στη συνέχεια μετατράπηκε σε ισχυρή αύξηση.

Όταν συζητάμε στην Ελλάδα για τον κατώτατο μισθό δε διαχωρίζουμε επαρκώς αυτά τα δυο ζητήματα, δηλαδή την πολιτική για τον κατώτατο μισθό σε ένα τμήμα της αγοράς και τη γενικότερη διασύνδεση αμοιβών και παραγωγικότητας σε όλη την αγορά. Ακόμα χειρότερα, δεν έχουμε συμφωνήσει τους στόχους που πρέπει να διέπουν την οικονομική πολιτική. Ένα τέτοιο πλαίσιο πρέπει να περιλαμβάνει:

1. Την ενίσχυση της μη μισθολογικής ανταγωνιστικότητας της χώρας, ώστε να προσφέρονται στους εργαζόμενους και τις οικογένειες τους μισθοί που θα παραμείνουν ανταγωνιστικοί και θα διασφαλίζουν ένα ευπρεπές επίπεδο διαβίωσης.
2. Την προσέλκυση επενδύσεων που θα διασφαλίζουν ότι μια παραγωγική βάση με δυναμισμό θα προσφέρει πολλές και καλές ευκαιρίες απασχόλησης, έτσι ώστε οι πολίτες αυτής της χώρας σε όλες τις ηλικίες να μπορούν να βρουν μια θέση εργασίας που να ικανοποιεί και τους ίδιους και τους εργοδότες τους.
3. Τη διασφάλιση διασύνδεσης αμοιβής με την παραγωγικότητα για τη μεγάλη πλειοψηφία των εργαζομένων.
4. Την προστασία από εκμετάλλευση των εργαζομένων που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και εργαζομένων με λιγοστές ή χωρίς δεξιότητες, αλλά και την προστασία με ένα «δίκτυ ασφαλείας» για τους πλέον αδύναμους πολίτες της χώρας, και, τέλος, τη διαφύλαξη των κινητήρων για εργασία και προκοπή όλων των εργαζομένων.

Δ01. WEF Global Competitiveness Index - συνολική κατάταξη. Πηγή World Economic Forum. Καλύτερο = "0".

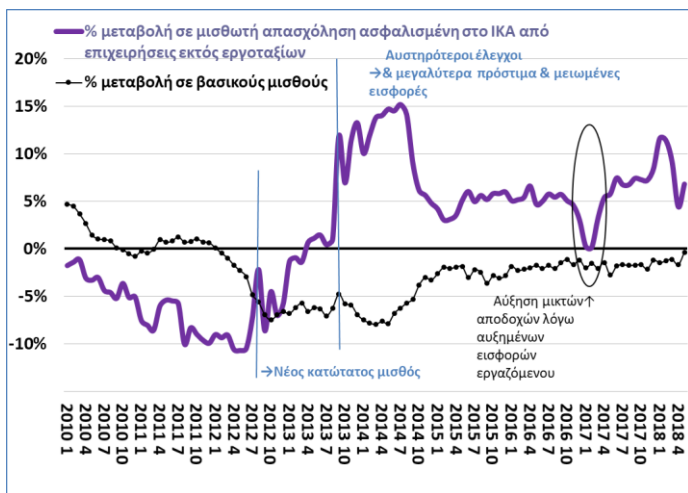

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων, σημαίνει ότι η χώρα α) έχει δημιουργήσει μια παραγωγική βάση υψηλής προστιθέμενης αξίας, και ότι αυτή παραμένει συμβατή με τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των περισσότερων ελληνικών επιχειρήσεων που

παράγουν και εξάγουν, β) έχει εξασφαλίσει ότι ο μέσος εργαζόμενος και η μέση οικογένεια θα ωφελούνται ουσιαστικά, ενώ θα στηρίζονται και οι πλέον αδύναμοι χωρίς να δημιουργούνται στρεβλώσεις που τελικά γίνονται επιζήμιες για τις ίδιες αδύναμες ομάδες, και, στη χειρότερη περίπτωση, για την απασχόληση και την οικονομία γενικότερα.

Δ02: Μεταβολή βασικών μισθών και ασφαλισμένων ΕΦΚΑ/πρώην ΙΚΑ σε κοινές επιχειρήσεις (ΕΦΚΑ 5/2018)

Στα χρόνια της προσαρμογής, η ισχυρή καθοδική πορεία της οικονομίας ασκούσε αμείλικτες πιέσεις που έως το καλοκαίρι του 2012 έβρισκαν διέξοδο στη μείωση της απασχόλησης ή τη μετατόπιση αυτής στην παραοικονομία. Έτσι, το 2012 νομοθετήθηκαν μέτρα μεγαλύτερης ευελιξίας στην αγορά εργασίας, που λόγω της δημηνης μετενέργειας και της σταδιακής λήξης των ΣΣΕ, αλλά και της καθυστέρησης της αγοράς στην

ανταπόκριση στο νέο πλαίσιο, ουσιαστικά εφαρμόστηκαν κυρίως, από το 2013.

Αυτό, ουσιαστικά, κατέστη απαραίτητο, καθώς η προσαρμογή προχωρούσε χωρίς επαρκείς μεταρρυθμίσεις που να βελτιώνουν το επίπεδο ελεύθερου ανταγωνισμού στην αγορά προϊόντων και το επιχειρηματικό περιβάλλον, παρά την πρόοδο που πράγματι υπήρξε σε πολλά πεδία, την ώρα, όμως, που άλλες χώρες «έτρεχαν ταχύτερα» (Δ01) στερώντας από τη χώρα μια συγκριτική βελτίωση της θέσης της, και με την παράλληλη κορύφωση της αβεβαιότητας και της χρηματοδοτικής ασφυξίας του ιδιωτικού τομέα. Έτσι, σταδιακά η πίεση στην απασχόληση μεταφέρθηκε στους μισθούς, επιτρέποντας μια σημαντική ανάκαμψη της απασχόλησης (Δ02) η οποία με τη σειρά της συνέβαλε στην ανάκαμψη της οικονομίας. Πράγματι με κάποια καθυστέρηση, αλλά στη συνέχεια σε εντυπωσιακό βαθμό, η αγορά εργασίας αντέδρασε στις μεταρρυθμίσεις και η πτώση της απασχόλησης γρήγορα ανακόπηκε και στη συνέχεια μετατράπηκε σε ισχυρή αύξηση.

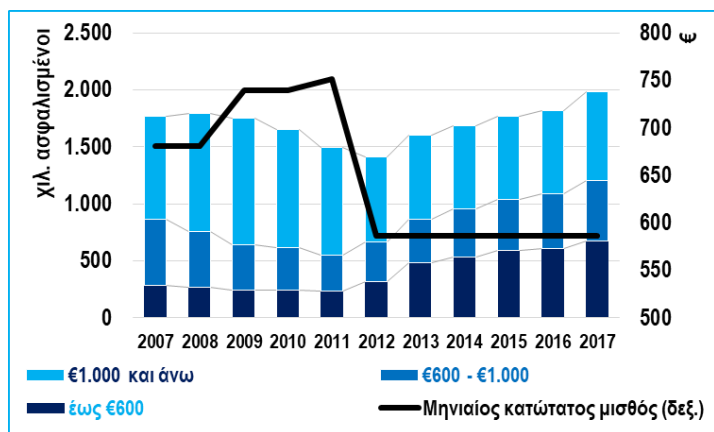
Εύρος μηνιαίου μισθού (σε €)	2017		2016		Διαφορά	
	Αριθμός εργαζομένων	%	Αριθμός εργαζομένων	%	Αριθμός εργαζομένων	%
Πλήρης απασχόληση	1.411.152	77,4	1.319.795	77,5	91.357	6,9
501- 600	200.759	11,0	176.256	10,4	24.503	13,9
601-700	162.510	8,9	143.328	8,4	19.182	13,4
701-800	160.715	8,8	147.583	8,7	13.132	8,9
801-900	125.167	6,9	119.526	7,0	5.641	4,7
901-1.000	110.175	6,0	106.811	6,3	3.364	3,2
1.001-1.200	190.928	10,5	180.216	10,6	10.712	5,9
1.201-1.500	172.076	9,4	166.602	9,8	5.474	3,3
1.501-2.000	139.954	7,7	135.328	8,0	4.626	3,4
2.001-2.500	66.302	3,6	64.945	3,8	1.357	2,1
2.501-3.000	32.518	1,8	31.293	1,8	1.225	3,9
> 3.000	50.048	2,7	47.907	2,8	2.141	4,5
Μερική ή εκ περιτροπής	413.285	22,7	382.729	22,5	30.556	8,0
Σύνολο	1.824.437	100,0	1.702.524	100,0	121.913	7,2

Δ03: Αριθμός εργαζομένων ανά εύρος μηνιαίων αποδοχών (ΕΡΓΑΝΗ, Ειδικό Τεύχος, Οκτ. 2017)

Η πίεση που ασκήθηκε στην αγορά εργασίας ήταν τόσο ισχυρή, διότι η προσαρμογή της χώρας προχώρησε χωρίς επαρκείς μεταρρυθμίσεις που να βελτιώνουν το επίπεδο ελεύθερου ανταγωνισμού στην αγορά προϊόντων και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Παρά την πρόοδο που πράγματι υπήρξε σε πολλά πεδία, οι άλλες χώρες «έτρεχαν ταχύτερα» στερώντας από τη χώρα μια συγκριτική βελτίωση της θέσης της. Η παράλληλη κορύφωση της αβεβαιότητας και της χρηματοδοτικής ασφυξίας του ιδιωτικού τομέα συνεισεφέραν στην ενίσχυση αυτής της πίεσης.

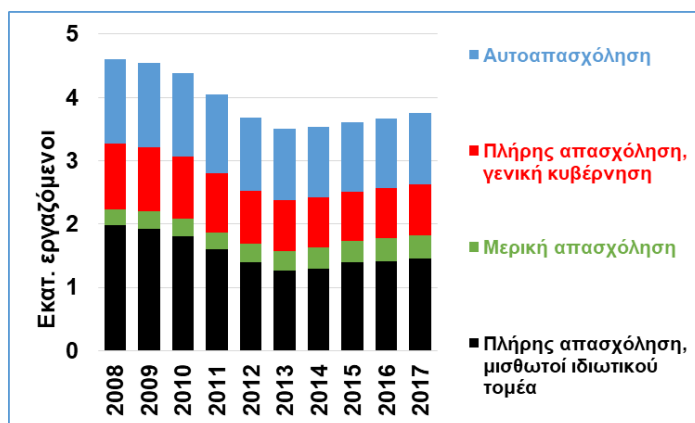
Δ04: Αριθμός ασφαλισμένων (θέσεις εργασίας) ανά ύψος μισθών και κατώτατος μισθός (ΕΦΚΑ 2017, εθνική νομοθεσία)

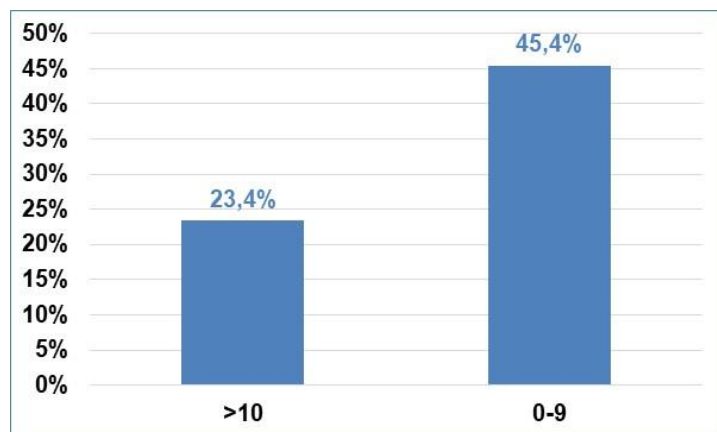
Σήμερα, αποτελεί γεγονός ότι σημαντικό μέρος των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (περίπου 400 χιλιάδες άτομα) έχει αμοιβές σε ένα εύρος ανάμεσα στον παλιό, προ 2012, κατώτατο μισθό και τον κατώτατο ή και υποκατώτατο που ισχύει έκτοτε (Δ03, Δ04). Επιπλέον, μεγάλο μέρος της αγοράς εργασίας απασχολείται με μερική ή έκ περιτροπής απασχόληση (Δ05), η οποία συχνά αφήνει υπόνοιες για μη ορθά

δηλωμένη πλήρη απασχόληση. Το μέρος αυτό της αγοράς εργασίας στη συντριπτική του πλειοψηφία αφορά μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (Δ06), για τις οποίες το εργασιακό κόστος αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα κόστους (καθώς συνήθως είναι επιχειρήσεις έντασης εργασίας και όχι κεφαλαίου), οι οποίες στη συντριπτική τους πλειοψηφία έχουν ακόμα αδύναμους ισολογισμούς λόγω της κληρονομιάς της κρίσης, και οι οποίες σχετικά εύκολα μετατοπίζουν εργαζόμενους ανάμεσα στη δηλωμένη, ημιδηλωμένη ή και αδήλωτη εργασία.

Δ05: Απασχόληση, πλήρης και μερική, μισθωτή και αυτοαπασχόληση, ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. (Eurostat 2017, ILO)

Δ06: Μερίδιο θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης προς σύνολο θέσεων εργασίας, ανά μέγεθος εργοδότη (0-9 ασφαλισμένοι και άνω των 10 ασφαλισμένοι). (Σημ. 1 εργαζόμενος μπορεί να έχει περισσότερες από 1 θέση εργασίας, ειδικά μερικής απασχόλησης. ΕΦΚΑ, 5/2018)

Μάλιστα, σύμφωνα με στοιχεία του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για το 2017, το 25,54% των εργαζομένων με κατώτατο ή υποκατώτατο μισθό απασχολούνται στις υπηρεσίες εστίασης και το 22,71% στον κλάδο του εμπορίου, ενώ συνολικά στις επιχειρήσεις μέχρι 49 εργαζόμενους συγκεντρώνεται το 77% των θέσεων εργασίας με κατώτατο ή υποκατώτατο μισθό.

Η συζήτηση για τον κατώτατο μισθό αγνοεί επίσης το γεγονός ότι, στην πράξη, ο κατώτατος μισθός του βιομηχανικού εργάτη (δηλαδή, του εργαζόμενου στην τόσο κρίσιμη για την παραγωγική βάση της χώρας μεταποίηση) υπολογίζεται με έναν τρόπο που για 25 ημερομίσθια προκύπτει σημαντικά υψηλότερος του κατώτατου μισθού (**Διάγραμμα πρώτης σελίδας, Δ07**), παρόλο που η μεταποίηση καταβάλει καλύτερες αποδοχές από κλάδους που εντατικά χρησιμοποιούν τον κατώτατο μισθό και παρόλο που δεν χρησιμοποιεί τις ελαστικές μορφές απασχόλησης τόσο εντατικά

όπως άλλοι κλάδοι (πχ καταλύματα, εστίαση). Έτσι, για τη μεταποίηση ήδη ο κατώτατος μισθός ανέρχεται σε άνω του 50% του μέσου εθνικού μισθού και του ΑΕΠ, όριο που δε ξεπερνιέται παρά σε ελάχιστες άλλες χώρες της Ε.Ε. σύμφωνα με σχετική ανάλυση του IOBE.

Σημειώνεται ότι η Ελλάδα στα χρόνια πριν το ξέσπασμα της κρίσης συστηματικά κατέγραφε αυξήσεις μισθών που αποκλίνουν σημαντικά από τη παραγωγικότητα της οικονομίας, υποσκάπτοντας την ανταγωνιστικότητα κόστους της χώρας (**Δ08**). Επίσης, η Ελλάδα, ακόμα και πριν την κρίση, χαρακτηριζόταν από υψηλή, μη ανταποδοτική και πολύ προοδευτική φορολογία στην εργασία, πέραν των υψηλών και μη ανταποδοτικών ασφαλιστικών εισφορών. Αυτό ισχύει σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό σήμερα, καθιστώντας την Ελλάδα ασύμφορη για τόπο εγκατάστασης υψηλής εξειδίκευσης και υψηλής αμοιβής εργαζομένων (**Δ09**).

	Μηνιαίος κατώτατος μισθός 2017 (σε €, σε 12μηνιαία βάση)	Μέσος μισθός (μισθοί και ημερομίσθια ανά μισθωτό)	Κατώτατος ως % του μέσου μισθού	Μηνιαίο ΑΕΠ κατά κεφαλή	Κατώτατος ως % του μηνιαίου ΑΕΠ κατά κεφαλή
Αυστρία	...	3.128	...	3.508	...
Βέλγιο	1.563	3.365	46,4%	3.225	48,5%
Βουλγαρία	235	614	38,3%	608	38,6%
Κροατία	442	1.162	38,0%	983	44,9%
Κύπρος	...	1.656	...	1.900	...
Τσεχία	420	1.095	38,4%	1.508	27,8%
Δανία	...	4.227	...	4.233	...
Εσθονία	470	1.223	38,4%	1.500	31,3%
Φινλανδία	...	3.187	...	3.383	...
Γαλλία	1.480	2.912	50,8%	2.850	51,9%
Γερμανία	1.498	2.845	52,6%	3.300	45,4%
Ελλάδα Βιομ. Εργ	764	1.346	56,8%	1.392	54,9%
Ελλάδα	684	1.346	50,8%	1.392	49,1%
Ελλάδα 2009	863	1.751	49,3%	1.783	48,4%
Ουγγαρία	413	895	46,1%	1.058	39,0%
Ιρλανδία	1.563	3.409	45,8%	5.100	30,6%
Ιταλία	...	2.197	...	2.375	...
Λετονία	380	1.127	33,7%	1.158	32,8%
Λιθουανία	380	1.012	37,5%	1.242	30,6%
Λουξεμβούργο	1.999	4.922	40,6%	7.717	25,9%
Μάλτα	736	1.839	40,0%	1.983	37,1%
Ολλανδία	1.565	3.050	51,3%	3.583	43,7%
Πολωνία	473	968	48,9%	1.017	46,5%
Πορτογαλία	650	1.363	47,7%	1.575	41,3%
Ρουμανία	319	720	44,3%	800	39,9%
Σλοβακία	435	1.063	40,9%	1.300	33,5%
Σλοβενία	805	1.901	42,3%	1.733	46,4%
Ισπανία	826	2.147	38,5%	2.092	39,5%
Σουηδία	...	3.247	...	3.942	...
Ην. Βασίλειο	1.414	2.905	48,7%	2.942	48,1%
Μέσος όρος	...	...	43,6%	...	39,7%

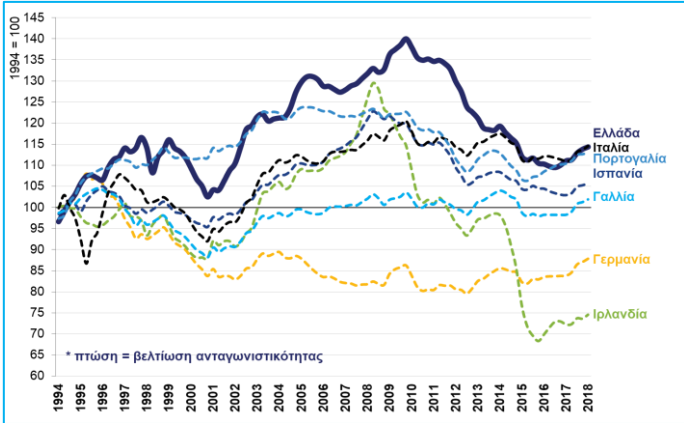
Δ07: Κατώτατος μισθός στην Ελλάδα και στην ΕΕ το 2017
(Eurostat, 2017)

Σημ.: Ο κατώτατος μισθός είναι υπολογισμένος με καταβολή 12 μισθών τον χρόνο. Ο μέσος μισθός υπολογίζεται από τα στοιχεία εθνικών λογαριασμών και προκύπτει από τους μισθούς και ημερομίσθια μισθωτών ανά μισθωτό / 12. «Βιομ. Εργ.» Ο κατώτατος μισθός όπως υπολογίζεται για βιομηχανικό εργάτη με 25 ημερομίσθια.

Δ08: Πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία (Eurostat, Q2 2018)

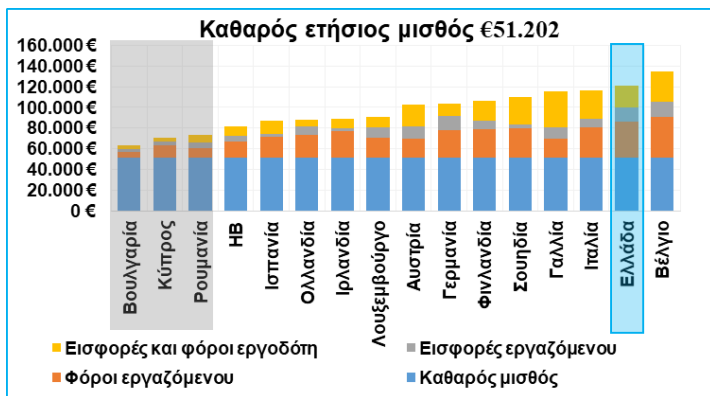
Σημ.: Σε σχέση με 37 χώρες (εμπορικούς εταίρους) και με αποπληθωριστή το μοναδιαίο κόστος εργασίας.

Επιπλέον, πολύπλοκοι, ασαφείς, και με μη σταθερή εφαρμογή φορολογικοί νόμοι πλαισίωσαν σύνθετους και υψηλούς φόρους στην παραγωγή και τις επενδύσεις, πέρα από το κόστος της γραφειοκρατίας και των αδύναμων θεσμών, όπως ενδεικτικά είναι οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης και οι αργές διαδικασίες αδειοδότησης ή το απαρχαιωμένο πλαίσιο εποπτείας της αγοράς ή ρυθμίσεις που περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

Λόγω της πολύ υψηλής και υπερβολικά προοδευτικής φορολογίας και των υψηλών ασφαλιστικών εισφορών, η μισθωτή εργασία στον ιδιωτικό τομέα έχει διαχρονικά υποστεί πλήγμα.

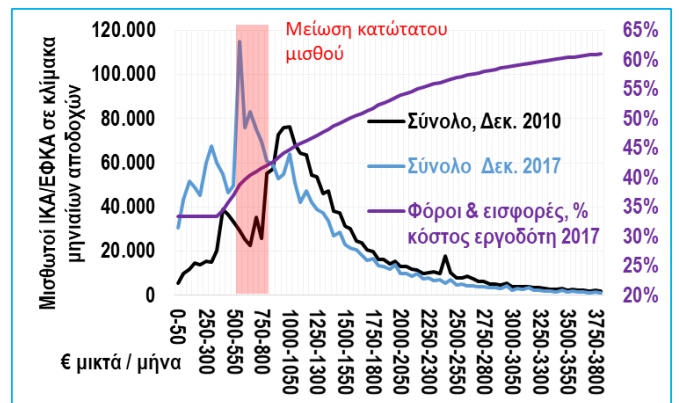
Δ09: «Σφήνα φόρου» σε Ελλάδα και επιλεγμένες χώρες της Ε.Ε., υψηλόμισθο στέλεχος. (Eur. Επιτροπή, Taxes in Europe Database & OECD Taxing Wages, 2018)

Την ίδια ώρα, η ανοχή ή η μη επαρκής εποπτεία ως προς τη φοροδιαφυγή, επέτρεψε μεγάλο μέρος της αγοράς εργασίας να παρακάμψει την υψηλή φορολογία μέσω της αυτοαπασχόλησης και της μικρού μεγέθους επιχειρηματικότητας, που εποπτεύεται δυσκολότερα και συνεπώς φοροδιαφεύγει ευκολότερα. Έτσι, ο μέσος και διάμεσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα, πέραν της επίδρασης της προσαρμογής στα εισοδήματα, καθηλώθηκε σε χαμηλά επίπεδα τόσο λόγω της χαμηλής παραγωγικότητας των μικρών ημινομιμων επιχειρήσεων, όσο και λόγω του γεγονότος ότι πολλοί επαγγελματίες, με τη δυνατότητα υψηλότερων αποδόσεων, επέλεξαν την αυτοαπασχόληση.

Λόγω της πολύ υψηλής και προοδευτικής φορολογίας και των υψηλών ασφαλιστικών εισφορών, η μισθωτή εργασία στον ιδιωτικό τομέα έχει διαχρονικά υποστεί πλήγμα. Σήμερα περισσότερο από ποτέ το φορολογικό πλαίσιο «στριμώνει» ένα πολύ μεγάλο μέρος της μισθωτής εργασίας σε επίπεδα αποδοχών κοντά στον κατώτατο μισθό.

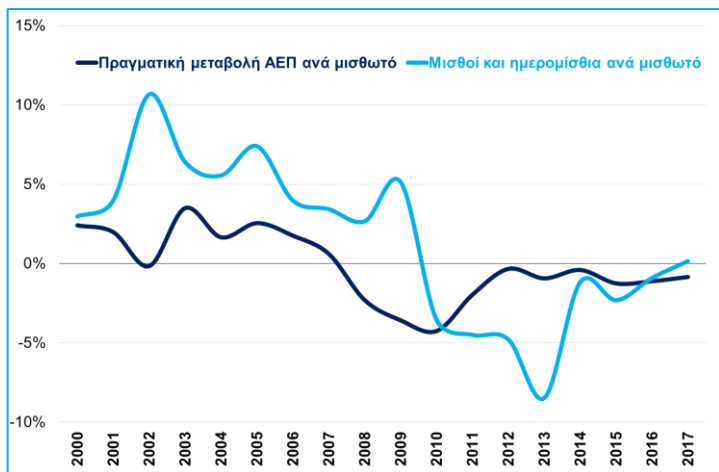
Δ10. Κατανομή ασφαλισμένων σε ΙΚΑ (πλέον ΕΦΚΑ) σύμφωνα με δηλωμένες κατά ΑΠΔ αποδοχές μηνός Δεκεμβρίου φόροι & εισφορές ως % κόστους εργοδότη (δεξιά κλίμακα). Πηγή: ΙΚΑ & ΕΦΚΑ, φορολογικοί και ασφαλιστικοί νόμοι.

Το πρόβλημα της αγοράς εργασίας είναι συνεπώς ότι το φορολογικό πλαίσιο «στριμώχνει» ένα πολύ μεγάλο μέρος της μισθωτής εργασίας σε επίπεδα αποδοχών κοντά στον κατώτατο μισθό (Δ10).

Δ11: Πραγματική μεταβολή ΑΕΠ και μεταβολή μισθών ανά μισθωτό (Eurostat, 2017)

Εντός αυτού του πλαισίου, και όπως απέδειξε η κρίση που ήρθε σαν συνέπεια και της αύξησης των αποδοχών πολύ πάνω από το κατά κεφαλή ΑΕΠ (Δ11), το πρόβλημα αυτό δεν λύνεται με την αύξηση του κατώτατου μισθού όπως συχνά προτάσσεται, αλλά με τη μείωση φόρων και εισφορών, καθώς και με μείωση του αντικινήτρου αύξησης των μισθών, δηλαδή με μείωση της υπερβολικά υψηλής προοδευτικότητας των φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων (περιλαμβανομένης και της ειδικής εισφοράς).

Όπως απέδειξε η κρίση, το πρόβλημα δεν λύνεται με την αύξηση του κατώτατου μισθού, αλλά με τη μείωση φόρων και εισφορών, καθώς και με μείωση του αντικινήτρου αύξησης των μισθών, δηλαδή με μείωση της υπερβολικά υψηλής προοδευτικότητας των φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων (περιλαμβανομένης και της ειδικής εισφοράς).

Η Ελλάδα σήμερα παραμένει μη ανταγωνιστική (Δ12) – μάλιστα δεν βελτιώνει τη μη μισθολογική ανταγωνιστικότητα με ταχείς ρυθμούς και κατά προέκταση δεν προσελκύει με ταχύ ρυθμό νέες επενδύσεις.

Δ12: Μη μισθολογικό κόστος σε Ελλάδα, Κύπρο και Βουλγαρία (Άρθρο Γ. Παπαδογιάννη στο Economist, 12/11/2018 «Δουλεύοντας για το κράτος - Σε εισφορές το 60% των μισθών»)

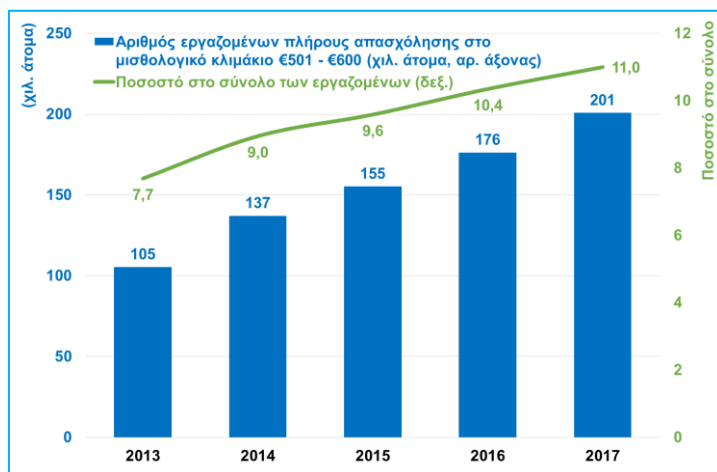
Καθαρός Πληρωτέος Μηνιαίος Μισθός Εργαζόμενου	Συνολικό Μηνιαίο Κόστος Εργοδότη* (Ελλάδα)	Ποσοστό μισθού που φτάνει στον εργαζόμενο	Συνολικό Μηνιαίο Κόστος Εργοδότη (Κύπρος)	Ποσοστό μισθού που φτάνει στον εργαζόμενο	Μηνιαίο Κόστος Εργοδότη (Βουλγαρία)	Συνολικό Ποσοστό μισθού που φτάνει στον εργαζόμενο
€ 500	€ 744,4	67%	€ 604,7	83%	€ 766,3	65%
€ 1.000	€ 1.660,5	60%	€ 1.209,3	83%	€ 1.532,5	65%
€ 1.500	€ 2.727,3	55%	€ 1.814,1	83%	€ 2.101,4	71%
€ 2.000	€ 3.989,5	50%	€ 2.567,9	78%	€ 2.656,9	75%
€ 2.500	€ 5.540,2	45%	€ 3.374,0	74%	€ 3.212,5	78%
€ 3.000	€ 7.148,4	42%	€ 4.237,0	71%	€ 3.768,0	80%
€ 4.000	€ 9.430,0	42%	€ 5.846,8	68%	€ 4.879,1	82%

Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με ρυθμούς που υπολείπονται της προόδου που κάνουν άλλες χώρες, ο συνεχιζόμενος αποκλεισμός του ιδιωτικού τομέα από πρόσβαση σε χρηματοδότηση με ανταγωνιστικούς όρους την ώρα που η Ευρώπη έχει πρόσβαση σε ιστορικά ευνοϊκούς όρους, η μη ανταποδοτική υπερφορολόγηση και το brain drain όσων έχουν αυξημένες δεξιότητες και προσδοκούν καλύτερες αμοιβές συνεχίζουν κάθε μέρα να ασκούν πιέσεις που ουσιαστικά οδηγούν την αγορά εργασίας να συγκεντρώνεται όλο και πιο κοντά στον κατώτατο μισθό και εξωθούν τη χώρα σε μια αγορά εργασίας «κατώτατου μισθού».

Επιπλέον, η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με ρυθμούς που υπολείπονται της προόδου που κάνουν άλλες χώρες, ο συνεχιζόμενος αποκλεισμός του ιδιωτικού τομέα από πρόσβαση σε χρηματοδότηση με ανταγωνιστικούς όρους την ώρα που η Ευρώπη έχει πρόσβαση σε ιστορικά ευνοϊκούς όρους, η μη ανταποδοτική υπερφορολόγηση και το brain drain όσων έχουν αυξημένες δεξιότητες και προσδοκούν καλύτερες αμοιβές συνεχίζουν κάθε μέρα να ασκούν πιέσεις που ουσιαστικά οδηγούν την αγορά εργασίας να συγκεντρώνεται όλο και πιο κοντά στον κατώτατο μισθό και εξωθούν τη χώρα σε μια αγορά εργασίας «κατώτατου μισθού» (Δ13).

Δ13: Αριθμός εργαζομένων πλήρους απασχόλησης στο μισθολογικό κλιμάκιο €501 - €600 (μηνιαίος μεικτός μισθός) (ΕΡΓΑΝΗ, Ειδικό Τεύχος, Οκτ. 2017)

Έτσι, με δεδομένα τα παραπάνω:

1. Μια αύξηση του μισθολογικού κόστους που δεν προκύπτει από βελτίωση της παραγωγικότητας και τη μη μισθολογικής ανταγωνιστικότητας, όπως έχει αναλυθεί από τον ΣΕΒ ([Special Report ΣΕΒ Μέλλον της Εργασίας της 30/10/2017](#)) θα δημιουργήσει προβλήματα σε πολλές επιχειρήσεις και ειδικά σε επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους. Αυτές είναι και οι επιχειρήσεις που πιο εύκολα υποκαθιστούν δηλωμένη εργασία με αδήλωτη ή ημιδηλωμένη. Αν και η επίπτωση μπορεί εξ αρχής να μην ιδιαίτερα μεγάλη, δεν πρέπει από την άλλη μεριά να υποτιμηθεί.

2. Με τη δομή που έχουν πλέον λάβει οι εργασιακές σχέσεις στη χώρα, είναι ορατός και υπαρκτός ο κίνδυνος, αποφάσεις της μεσολάβησης και διαιτησίας να οδηγήσουν τα επόμενα χρόνια εκ νέου σε μια σοβαρή απόκλιση αμοιβής και παραγωγικότητας προς αμοιβές που κινούνται αισθητά άνω του εθνικού κατώτατου μισθού.
3. Με δεδομένη την αργή πρόοδο, συγκριτικά με ανταγωνίστριες χώρες, στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση των θεσμών και νόμων και εν γένει της ανταγωνιστικότητας πέραν του κόστους εργασίας, μια τέτοια εξέλιξη κινδυνεύει να αποδεκατίσει -κυριολεκτικά- την όποια παραγωγική βάση έχει απομείνει στη χώρα.

Μια αύξηση των εισοδημάτων των εργαζομένων σήμερα, η οποία δεν θα είναι διατηρήσιμη και θα οδηγήσει σε απώλεια θέσεων εργασίας σε λίγα χρόνια, σίγουρα δεν είναι κάτι που επιθυμεί κανείς, ούτε κάτι που όσοι συμμετέχουν στο διάλογο για τον κατώτατο μισθό μπορεί να υποστηρίξουν σοβαρά.

Μια αύξηση του μισθολογικού κόστους που δεν προκύπτει από βελτίωση της παραγωγικότητας και τη μη μισθολογικής ανταγωνιστικότητας, όπως έχει αναλυθεί από τον ΣΕΒ θα δημιουργήσει προβλήματα σε πολλές επιχειρήσεις και ειδικά σε επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους και σε κλάδους όπως είναι το εμπόριο και οι υπηρεσίες εστίασης. Αυτές είναι και οι επιχειρήσεις που πιο εύκολα υποκαθιστούν δηλωμένη εργασία με αδήλωτη ή ημιδηλωμένη.

Είναι γεγονός ότι τα νοικοκυριά στη χώρα έχουν δει στα χρόνια της κρίσης το εισόδημα και το βιοτικό τους επίπεδο να υποχωρεί. Μειώσεις μισθών, συντάξεων, αυξήσεις φόρων κάθε είδους κ.ο.κ. έχουν όλα συμμετάσχει στην εξέλιξη αυτή. Την ώρα που σε όλη την Ευρώπη τα εισοδήματα αυξανόντουσαν τα τελευταία 8 χρόνια στην Ελλάδα έφθιναν, καθιστώντας τους Έλληνες φτωχότερους όχι μόνο σε απόλυτο μέγεθος αλλά ακόμα περισσότερο συγκριτικά με τους άλλους Ευρωπαίους. Στο πλαίσιο αυτό, μια αύξηση του κατώτατου μισθού, για να επιτελεί το ρόλο της στη βάση των στόχων που αναφέρθηκαν, και ιδίως για να προστατευθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και να διαφυλαχθούν τα κίνητρα για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, πρέπει να μην προκαλεί ζημιά στην απασχόληση και τα εισοδήματα.

Με δεδομένο ότι μεγάλο μέρος της αγοράς πράγματι βρίσκεται ακόμα σε μια επισφαλή ισορροπία, σίγουρα θέσεις που προκρίνουν ενίσχυση της δυνατότητας εξαίρεσης από τα επίπεδα κατώτατων ή βασικών μισθών για κλάδους ή επιχειρήσεις πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά. Επίσης, η χώρα μπορεί να κάνει περισσότερα, και πιο αποφασιστικά, βήματα για τη βελτίωση της «διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας». Χωρίς τέτοια βήματα ακόμα, και οι σημερινοί μισθοί θα καταστούν κάποια στιγμή επισφαλείς.

Για το 2017, το 25,54% των εργαζομένων με κατώτατο ή υποκατώτατο μισθό απασχολούνται στις υπηρεσίες εστίασης και το 22,71% στον κλάδο του εμπορίου, ενώ συνολικά στις επιχειρήσεις μέχρι 49 εργαζόμενους συγκεντρώνεται το 77% των θέσεων εργασίας με κατώτατο ή υποκατώτατο μισθό.

Επιπλέον, συνεχίζει να υπάρχει ένα δαπανηρό «αφορολόγητο» – επιστροφή φόρου, το οποίο δεν χρησιμοποιείται στοχευμένα για να στηρίξει τις

εργαζόμενες οικογένειες, καθώς και τους ηλικιωμένους μεγάλης ηλικίας. Το ζητούμενο εδώ είναι τα κίνητρα που δίνει το σύστημα σε φυσικά πρόσωπα για εργασία ή όχι και τελικά σε επιχειρήσεις για προσλήψεις ή όχι. Έτσι, ο προσεκτικός ανασχεδιασμός του φορολογικού συστήματος μπορεί να ενισχύσει την εργαζόμενη οικογένεια, τους συνταξιούχους που είναι απόμαχοι της κοινωνίας και ταυτόχρονα να δημιουργήσει και τον δημοσιονομικό χώρο που χρειάζεται για μια ουσιαστική μείωση του μη μισθολογικού κόστους, και ειδικότερα των ασφαλιστικών εισφορών, ώστε να αυξηθεί η απασχόληση.

Η εύθραυστη ανάκαμψη και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κοινωνία επιβάλλουν να αυξηθεί το εισόδημα ειδικά όσων εργάζονται, με ειδική μέριμνα για όσους έχουν και οικογένεια, και ειδικότερα αν τα εισοδήματά τους είναι χαμηλά και ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες. Και την ίδια ώρα να ενισχυθεί η τάση ανάκαμψης της απασχόλησης, να ενθαρρυνθούν περισσότερες επενδύσεις και προσλήψεις ειδικά σε παραγωγικούς και εξωστρεφείς κλάδους και επιχειρήσεις, και να δημιουργηθούν έτσι οι στέρες βάσεις για μια διατηρήσιμη αύξηση των εισοδημάτων τα επόμενα χρόνια.

Η πρώτη, μετά την έξοδο από τα μνημόνια, αύξηση του κατώτατου μισθού επιβάλλεται να συνδεθεί, όσο η ανάκαμψη δεν έχει εδραιωθεί, με αντίστοιχη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, ώστε να υπάρχει ταυτόχρονα στήριξη του εισοδήματος αλλά και ενισχυτική της απασχόλησης μείωση κόστους εργοδότη, σε ένα επίπεδο μικτών αποδοχών κοντά στο επίπεδο του κατώτατου μισθού.

Τα παραπάνω μπορεί να επιτευχθούν με μια σειρά από παρεμβάσεις, όπως:

1. Αύξηση του κατώτατου μισθού σύμφωνα με τις εξελίξεις στη μέση παραγωγικότητα της οικονομίας ([SR Μέλλον της Εργασίας της 30/10/2017](#)). Η πρώτη, μετά την έξοδο από τα μνημόνια, αύξηση του κατώτατου μισθού επιβάλλεται να συνδεθεί, όσο η ανάκαμψη δεν έχει εδραιωθεί, με αντίστοιχη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, ώστε να υπάρχει ταυτόχρονα στήριξη του εισοδήματος αλλά και ενισχυτική της απασχόλησης μείωση κόστους εργοδότη, σε ένα επίπεδο μικτών αποδοχών κοντά στο επίπεδο του κατώτατου μισθού.
2. Άμεση αναστροφή της αύξησης των ασφαλιστικών εισφορών του 2016 (0,5 π.μ. στις εισφορές εργαζομένων και 0,5 π.μ. στις εισφορές εργοδοτών). Καθώς και επιπρόσθετη, μείωση ασφαλιστικών εισφορών, με χρηματοδότηση μέσω της μείωσης του «αφορολόγητου» που ισχύει σήμερα.
3. Αύξηση της επιστροφής φόρου για κάθε παιδί, για παράδειγμα €500 ευρώ από €50 που ισχύει σήμερα, καθώς και μια αύξηση της επιστροφής φόρου έως 200 ευρώ ανά 5ετία ηλικίας για συνταξιούχους άνω των 70 ετών, για να προστατευθούν οι πλέον αδύναμοι από την μείωση του αφορολόγητου..
4. Επιπλέον επιδότηση εισφορών ειδικά για νέους εργαζόμενους που προσλαμβάνονται για πρώτη φορά και που θα αντισταθμίζει την κατάργηση του υποκατώτατου μισθού ή θέσπιση υποκατώτατου με στόχευση στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας ανεξαρτήτως ηλικίας και στους μακροχρόνια άνεργους.
5. Να μεταρρυθμιστεί εποικοδομητικά το πλαίσιο εργασιακών σχέσεων, με κατάργηση της υποχρεωτικής διαιτησίας και με πρόβλεψη για εξαίρεση, από την επεκτασιμότητα και την αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης, επιχειρήσεων με αδύναμες οικονομικές επιδόσεις.
6. Βελτίωση και επιτάχυνση ουσιαστικών μέτρων για ενεργές πολιτικές απασχόλησης με στόχο

- ειδικά την διευκόλυνση των νέων και των γυναικών για είσοδο στην αγορά εργασίας, καθώς και την επιστροφή στην αγορά εργασίας μακροχρόνια άνεργων αλλά και ηλικιωμένων.
7. Μέτρα για την ταχύτερη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης του ιδιωτικού τομέα σε χρηματοδότηση.
8. Εντατικοποίηση χρήσιμων μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και ενισχύουν τη «θεσμική ανταγωνιστικότητα» στην κατεύθυνση των προσπαθειών που καταβάλλουν οι χώρες που καταγράφονται ως όλο και πιο ανταγωνιστικές σε διεθνείς συγκριτικές εκθέσεις.
9. Άρση φορολογικών ανικινητρων στην μεγέθυνση ειδικά των μεσαίων επιχειρήσεων και την αύξηση των αποδοχών με εκλογίκευση της προοδευτικότητας των φορολογικών συντελεστών, αλλά και εκλογίκευση φόρων που πλήττουν δυσανάλογα τον εξωστρεφή μετασχηματισμό της οικονομίας, την προσαρμογή στη ψηφιακή εποχή και την παραγωγή (ενδεικτικά, φόροι και επιβαρύνσεις σε υπηρεσίες επικοινωνιών, στην ενέργεια για βιομηχανική παραγωγή, κ.ο.κ.).
10. Ενίσχυση πλαισίου λειτουργίας επιθεώρησης εργασίας και εντατικοποίηση στοχευμένων ελέγχων στο σύνολο της αγοράς εργασίας, παράλληλα με τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους.
11. Πέρα από τα παραπάνω, ο εθνικός κατώτατος μισθός θα πρέπει να αξιολογείται όχι μόνο με βάση τα μακροοικονομικά μεγέθη και τη συνολική εικόνα της αγοράς εργασίας, αλλά να λαμβάνει υπόψη του ειδικά το κομμάτι της αγοράς εργασίας στο οποίο επιδρά. Μάλιστα η αξιολόγηση αυτή πρέπει να γίνεται σε συνδυασμό με τις άλλες πολιτικές και τα άλλα εργαλεία που στοχεύουν στη στήριξη των ίδιων ομάδων, περιλαμβανομένων των ενεργών πολιτικών απασχόλησης, και όχι μόνο, ώστε συνδυαστικά να στηρίζουν πιο αποτελεσματικά, και με τις μικρότερες αρνητικές επιπτώσεις, τις ομάδες αυτές.

Οικονομικές εξελίξεις

Φθινοπωρινές προβλέψεις της ΕΕ: Σε νέα υποβάθμιση των προβλέψεων της για την ελληνική οικονομία προχώρησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τοποθετώντας την αύξηση του ΑΕΠ στο +2% το 2019, έναντι +2,3% κατά την εκτίμησή της τον Μάιο του 2018, ενώ ο ίδιος ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να διατηρηθεί και το 2020. Η αναθεώρηση για το 2019 βασίζεται σε πιο συντηρητικές προβλέψεις για την ιδιωτική και δημόσια κατανάλωση (+0,4% και +0,2% αντίστοιχα, έναντι +0,9% και +0,4% τον Μάιο του 2018) και στην εκτίμηση για ταχύτερη άνοδο των εισαγωγών (+6,1%, έναντι +4,4% τον Μάιο του 2018), ενώ αντίθετα η άνοδος των επενδύσεων και των εξαγωγών το 2019 αναμένεται να είναι ισχυρότερη (+14,6% και +5,7% αντίστοιχα, έναντι +12,1% και +4,6% τον Μάιο του 2018). Παράλληλα, η ΕΕ προβλέπει μείωση του ποσοστού ανεργίας σε 18,2% το 2019 και 16,9% το 2020 και υποχώρηση του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ σε 174,9% το 2019 και 167,4% το 2020 (Πίνακας στη 2^η σελίδα).

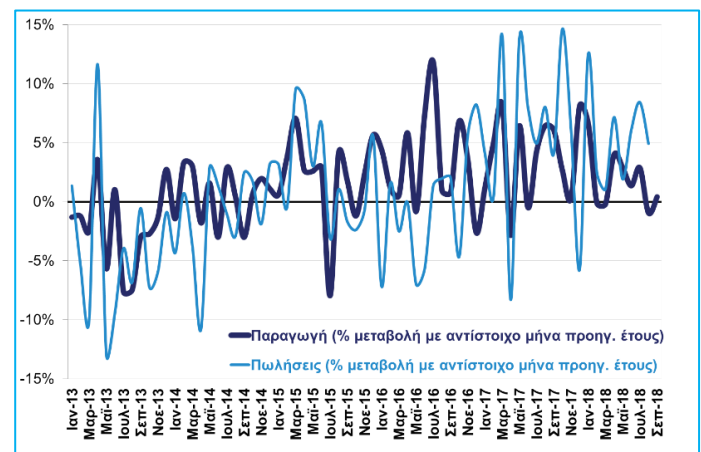
Ωστόσο, η ΕΕ σημειώνει ότι οι νέες προβλέψεις βασίζονται στο σενάριο που δεν περιλαμβάνει αλλαγές στο μίγμα πολιτικής που είχε συμφωνηθεί το 2017 και συνεπώς δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμες με τις προηγούμενες. Την ίδια ώρα, η ΕΕ κάνει την παραδοχή ότι το νέο μίγμα πολιτικής που προτείνει η κυβέρνηση μπορεί να δώσει ώθηση στο ρυθμό ανάπτυξης και αυτός να διαμορφωθεί στο +2,3%. Σημειώνεται, πάντως, ότι το προσχέδιο του προϋπολογισμού βασίζεται σε ρυθμό ανάπτυξης +2,5% το 2019, ενώ για το πρωτογενές πλεόνασμα, ακόμα και στο σενάριο βάσης (χωρίς αλλαγές στο μίγμα πολιτικής), υπάρχει μία διαφορά περίπου €0,5 δισ. μεταξύ των εκτιμήσεων της ΕΕ και της ελληνικής κυβέρνησης (+3,9% του ΑΕΠ προβλέπει η ΕΕ, έναντι +4,14% σύμφωνα με το προσχέδιο προϋπολογισμού που κατατέθηκε στη Βουλή). Η διαφορά αυτή αναμένεται να αποτελέσει το κλειδί στη τελική διαμόρφωση του νέου πακέτου μέτρων (μη περικοπή συντάξεων, νέο πακέτο αντίμετρων κλπ).

Σε κάθε περίπτωση, η ΕΕ τονίζει την ανάγκη συνέχισης των μεταρρυθμίσεων, ενώ μεταξύ των

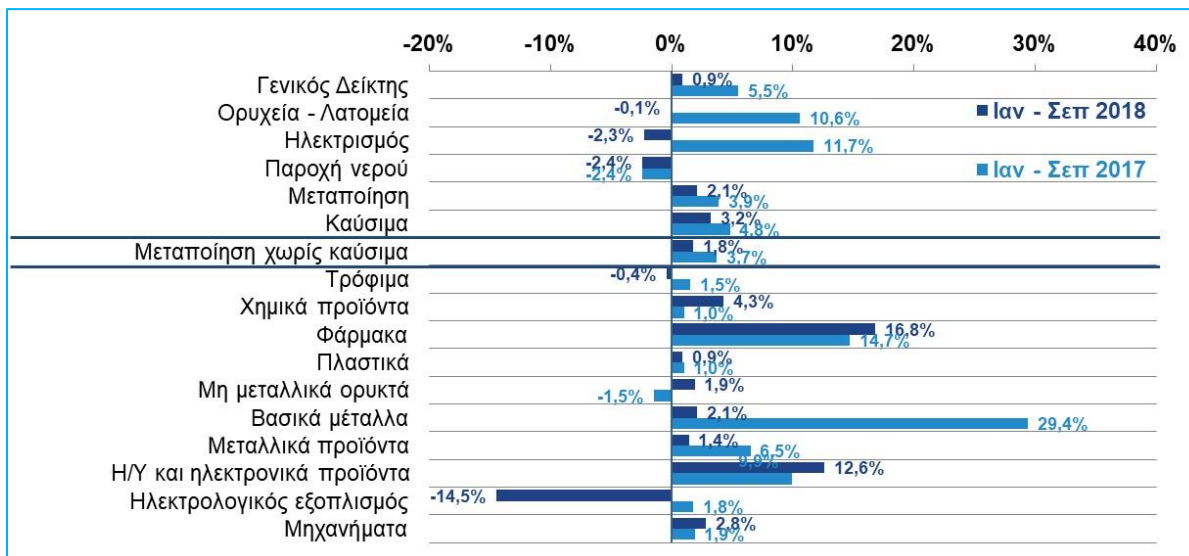
κινδύνων αναφέρονται οι δικαστικές αποφάσεις που θα προκαλούσαν αντιστροφή των προηγούμενων μεταρρυθμίσεων, η ενδεχόμενη δημοσιονομική χαλάρωση και η πιθανή επιδείνωση του παγκόσμιου οικονομικού κλίματος.

Συνολικά για την Ευρωζώνη, η ΕΕ αναμένει επιβράδυνση της ανάπτυξης από +2,4% το 2017 σε +2,1% το 2018, +1,9% το 2019 και +1,7% το 2020, κυρίως λόγω της αύξησης της διεθνούς αβεβαιότητας, της επιβράδυνσης του παγκόσμιου εμπορίου και της ανόδου των τιμών πετρελαίου.

Δ14: Δείκτης παραγωγής και κύκλου εργασιών στη μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2018)

Βιομηχανική παραγωγή: Σε οριακά θετικό έδαφος επέστρεψε η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Σεπτέμβριο του 2018 (+0,4%), έπειτα από μικρή υποχώρηση τον προηγούμενο μήνα (-0,9%). Σημειώνεται ότι, ο ρυθμός ανόδου της βιομηχανικής παραγωγής έχει αποδυναμωθεί σημαντικά από τον Αύγουστο του 2018 (Δ14), ακολουθώντας τις τάσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Πιο αναλυτικά, ο γενικός δείκτης αυξήθηκε κατά +2%, επιπλέον αύξησης +4,1% τον Σεπτέμβριο του 2017, κυρίως λόγω της ενίσχυσης της παραγωγής χημικών (+2,6%), φαρμάκων (+6,4%), πλαστικών (+3,6%), μη μεταλλικών ορυκτών (+2,1%), βασικών μετάλλων (+4%), μεταλλικών προϊόντων (+5,6%) και ποτών

Δ15: Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής σε βασικούς κλάδους (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2018)

(+2,4%). Αντίθετα, η παραγωγή μειώθηκε σημαντικά στον κλάδο των τροφίμων (-3,1%), καπνού (-8,9%), κλωστοϋφαντουργίας (-7,5%), προϊόντων από χαρτί (-7,3%), ηλεκτρολογικού εξοπλισμού (-38,6%) και μηχανημάτων (-14,1%). Παράλληλα, στα ορυχεία σημειώθηκε πτώση -14,7%, έναντι αύξησης +16,2% τον Σεπτέμβριο του 2017 και στον ηλεκτρισμό καταγράφεται άνοδος +10,7%, επιπλέον αύξησης +4,2% τον Σεπτέμβριο του 2017.

Σημειώνεται ότι οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία υποχώρησαν σημαντικά τον Σεπτέμβριο του 2018, και συνέχισαν κινούνται πτωτικά τον Οκτώβριο του ίδιου έτους αντανακλώντας την αυξανόμενη αβεβαιότητα στην παγκόσμια οικονομία, κυρίως ως προς τις πολιτικές προστατευτισμού που διαμορφώνονται. Ωστόσο, τα ισοζύγια θετικών – αρνητικών εκτιμήσεων αναφορικά με την εξέλιξη της παραγωγής και της απασχόλησης παραμένουν σε θετικό έδαφος. Μάλιστα, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την πορεία της απασχόλησης σημείωσαν οριακή βελτίωση.

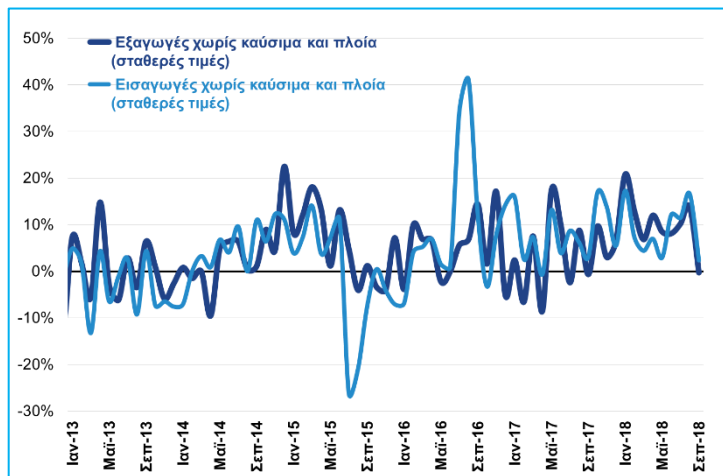
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών καταγράφει άνοδο +1,8%, επιπλέον αύξησης +3,7% το αντίστοιχο διάστημα το 2017, με τους περισσότερους κλάδους να καταγράφουν θετικές μεταβολές (Δ15).

Εξαγωγές: Σημαντική αποδυνάμωση παρουσίασε ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών τον Σεπτέμβριο του 2018, ακολουθώντας την επιβράδυνση της βιομηχανικής παραγωγής και του παγκόσμιου εμπορίου. Ειδικότερα, οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά +1,6% σε αξία, έναντι αύξησης +13,5% τον προηγούμενο μήνα και +1,7% τον Σεπτέμβριο του 2017. Αντίθετα, σε όρους όγκου μειώθηκαν (-0,3%), για πρώτη φορά μετά από 11 συνεχόμενους μήνες θετικής μεταβολής (Δ16). Παράλληλα, αποδυνάμωση εμφάνισε και ο ρυθμός ανόδου των αντίστοιχων εισαγωγών (+3,5% σε αξία και +2,4% σε όγκο, έναντι +12,6% σε αξία και +16,6% σε όγκο τον προηγούμενο μήνα), ενώ το εμπορικό έλλειμμα συνέχισε να διογκώνεται (+€1,3 δισ.).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία ανήλθαν σε €16,1 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση +11,4% σε αξία και +9,9% σε όγκο, με τις όλες βασικές κατηγορίες προϊόντων να καταγράφουν άνοδο, ιδίως των βιομηχανικών (+12,7%), με μόνη εξαίρεση τα ποτά και τον καπνό (-1,8%, Δ17).

Δ16: Μεταβολή όγκου εξαγωγών και εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία (ΕΛΣΤΑΤ, Σεπ. 2018)

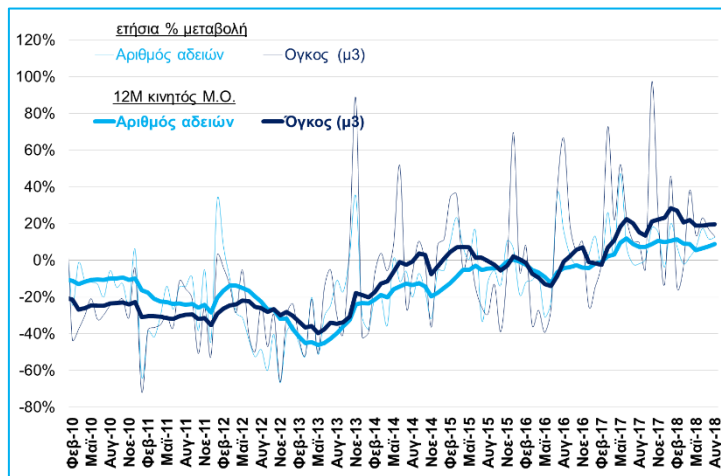

Δ17: Εξαγωγές κατά ομάδα προϊόντων (ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Σεπ. 2018)

€ εκατ.	Ιαν – Σεπ		%Δ
	2017	2018	
Αγροτικά προϊόντα	4.133,8	4.527,1	9,5%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	3.191,4	3.453,2	8,2%
Ποτά – καπνός	546,9	536,9	-1,8%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά	395,5	537,0	35,8%
Πρώτες ύλες	829,8	919,5	10,8%
Καύσιμα	6.581,2	8.462,5	28,6%
Βιομηχανικά προϊόντα	9.160,0	10.327,0	12,7%
Χημικά	2.283,4	2.554,2	11,9%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη	3.422,1	3.947,0	15,3%
Μηχανήματα	1.916,1	2.152,5	12,3%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.538,3	1.673,3	8,8%
Άλλα	390,5	422,7	8,3%
Σύνολο	21.095,2	24.658,8	16,9%
Σύνολο χωρίς καύσιμα	14.514,0	16.196,3	11,6%

Παράλληλα, οι αντίστοιχες εισαγωγές ανήλθαν σε €28 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση +8,4% σε αξία και +8,8% περίπου σε όγκο. Με βάση αυτές τις μεταβολές το εμπορικό έλλειμμα εξαιρουμένων των καυσίμων και των πλοίων διαμορφώθηκε κατά το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 σε -€12 δισ., έναντι -€11,4 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017 (+4,5%). Επίσης, το συνολικό εμπορικό έλλειμμα (συμπεριλαμβανομένων των καυσίμων και των πλοίων) ανήλθε σε -€16,4 δισ., έναντι -€16,2 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017, παρουσιάζοντας αύξηση +1,4%. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην επιδείνωση του ισοζυγίου καυσίμων, ενώ αντίθετα οι εισαγωγές πλοίων μειώθηκαν κατά -49%, έπειτα από αύξηση +68% το αντίστοιχο διάστημα το 2017, γεγονός το οποίο επηρεάζει θετικά το εμπορικό ισοζύγιο.

Δ18: Ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, ετήσια % μεταβολή (ΕΛΣΤΑΤ, Μαρ. 2018)

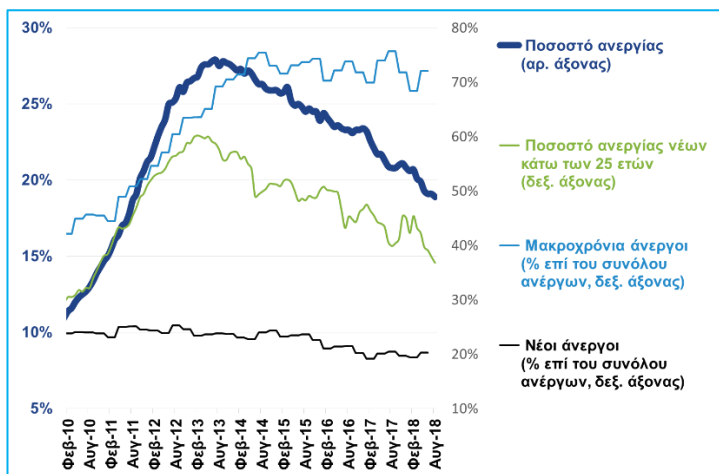

Οικοδομική δραστηριότητα: Διατηρήθηκε τον Αύγουστο του 2018 η ανοδική πορεία της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας (+13% αύξηση του όγκου που αντιστοιχεί στις νέες άδειες). Συνολικά κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018 ο όγκος των νέων αδειών ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας αυξήθηκε κατά +13,9%, ενώ το 2017 στο σύνολο του έτους παρουσίασε άνοδο για πρώτη φορά έπειτα από 9 έτη πτώσης (Δ18). Η ανάκαμψη της οικοδομικής δραστηριότητας οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στην άνοδο του τουρισμού και τη διάδοση της βραχυχρόνιας μίσθωσης κατοικιών μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών, καθώς ένα σημαντικό μέρος των νέων αδειών αφορά σε προσθήκες και βελτιώσεις οικοδομών, κυρίως σε τουριστικές περιοχές. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2018, για το οποίο υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία, οι άδειες για προσθήκες αντιστοιχούν στο 28% του συνόλου των αδειών και η επιφάνεια και ο όγκος που αντιστοιχεί σε αυτές στο 37% και 34% αντίστοιχα της επιφάνειας και του όγκου του συνόλου των αδειών.

Αγορά εργασίας: Στο 18,9% υποχώρησε το ποσοστό ανεργίας τον Αύγουστο του 2018, από 19,1% τον προηγούμενο μήνα και 20,8% τον Αύγουστο του 2017. Ο ρυθμός μείωσης της ανεργίας ενισχύεται από τις αρχές του έτους, έπειτα από την εποχική κόπωση που εμφάνισε το τελευταίο τρίμηνο του 2017 (**Δ19**), ως αποτέλεσμα της ανόδου του τουρισμού, ενώ θετικά φαίνεται ότι συμβάλλει και η υλοποίηση ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ (νέα προγράμματα κοινωφελούς εργασίας σε Δήμους, Περιφέρειες και Κέντρα Κοινωνική Πρόνοιας).

Δ19: Εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας
(ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Αυγ. 2018)

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού, τον Αύγουστο του 2018 οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά +86 χιλ. άτομα σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2017 (+2,3%) και κατά +25,2 χιλ. άτομα σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2018 (+0,7%). Οι άνεργοι ανήλθαν σε 896,6 χιλ., παρουσιάζοντας μείωση κατά -95,8 χιλ. άτομα σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2017 (-9,6%) και κατά -7,9 χιλ. άτομα σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2018 (-0,9%). Ταυτόχρονα, οι οικονομικά μη ενεργοί μειώθηκαν κατά -28,5 χιλ. άτομα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2017 (-0,9%) και κατά -20,7 χιλ. άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2018 (-0,6%).

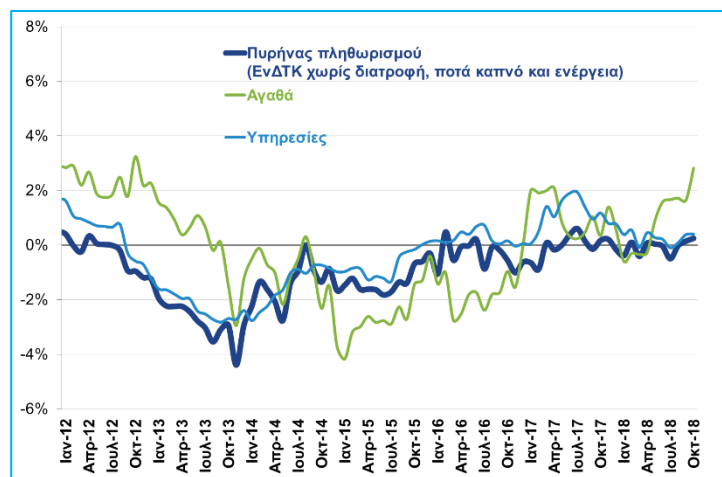
Παράλληλα, το ποσοστό ανεργίας των νέων συνέχισε να υποχωρεί και διαμορφώθηκε σε 36,8% από 39,1%

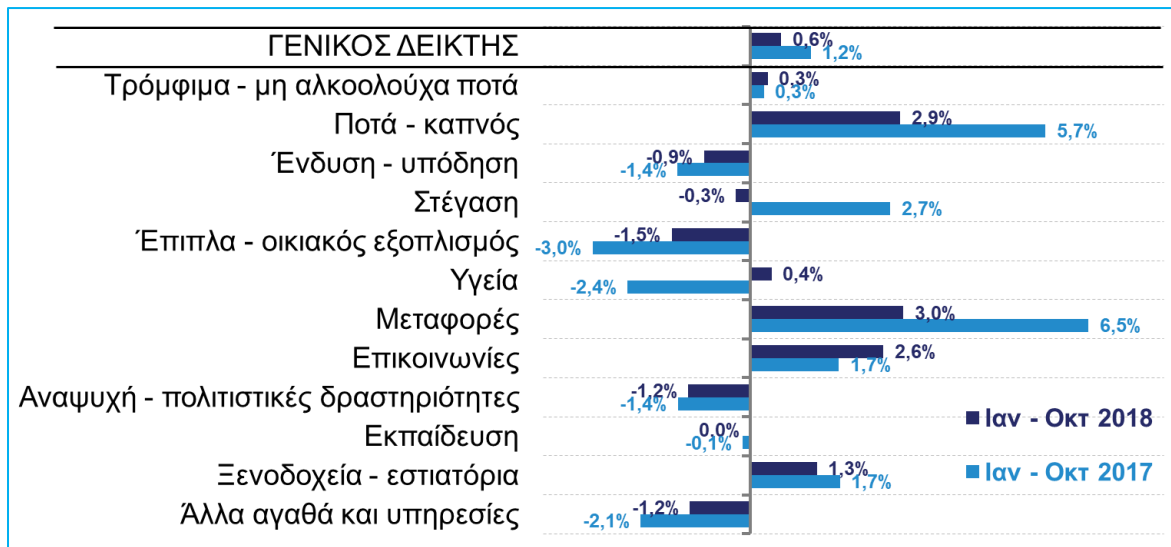
τον προηγούμενο μήνα και 40,4% τον Αύγουστο του 2017.

Σε επίπεδο περιφέρειας, τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας τον Αύγουστο του 2018 εμφανίζονται στην Ήπειρο και Δυτική Μακεδονία (23,5%), την Αττική (19,7%), τη Μακεδονία και Θράκη (19,5%) και τη Θεσσαλία και Στερεά Ελλάδα (18,6%). Αντίθετα, η Κρήτη παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό ανεργίας (12,8%).

Τιμές: Η άνοδος των τιμών πετρελαίου συνεχίζει να ενισχύει τον πληθωρισμό, ο οποίος τον Οκτώβριο του 2018 διαμορφώθηκε σε +1,8%, από +1,1% τον προηγούμενο μήνα και +0,7% τον Οκτώβριο του 2017. Αντίθετα, ο πυρήνας πληθωρισμού (δείκτης τιμών χωρίς διατροφή, ποτά, καπνό και ενέργεια) διαμορφώθηκε σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο (+0,3%), ενώ ήταν οριακά αρνητικός κατά μέσο όρο το διάστημα Ιαν – Σεπ 2018 (-0,1%, **Δ20**).

Δ20: Μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή στα αγαθά και στις υπηρεσίες και πυρήνας πληθωρισμού (ΕΛΣΤΑΤ, Οκτ. 2018)

Δ21: Δείκτες τιμών καταναλωτή σε βασικές κατηγορίες αγαθών (ΕΛΣΤΑΤ, Οκτ. 2018)

Πιο αναλυτικά, η τιμή πετρελαίου θέρμανσης εμφανίζει άνοδο +21,8% σε σύγκριση με τον Οκτώβριο του 2017, ενώ σημαντικές αυξήσεις καταγράφονται επίσης στο φυσικό αέριο (+15,7%), στο πετρέλαιο κίνησης (+15,4%) και τη βενζίνη (+10,1%).

Η ανοδική πορεία των τιμών καυσίμων αποτυπώνεται στον δείκτη τιμών στις μεταφορές, ο οποίος κατά το διάστημα Ιαν – Οκτ 2018 παρουσιάζει τη μεγαλύτερη άνοδο (+3%). Κατά το ίδιο διάστημα, μεγάλες αυξήσεις καταγράφονται στα ποτά και τον καπνό (+2,9%) και στις επικοινωνίες (+2,6%), ενώ στα τρόφιμα οι τιμές εμφανίζουν οριακή άνοδο (+0,3%). Αντίθετα, μείωση τιμών παρατηρείται στην ένδυση και υπόδηση (-0,9%), τη στέγαση (-0,3%), τα έπιπλα και τον οικιακό εξοπλισμό (-1,5%) και τις υπηρεσίες αναψυχής (-1,2%, Δ21).

Την ίδια ώρα, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι τιμές διαμερισμάτων αυξήθηκαν κατά +2,5% το 3^ο τρίμηνο του 2018, έναντι μείωσης -0,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2017, ενώ ο ρυθμός ανόδου ενισχύεται σταδιακά από το 1^ο τρίμηνο του 2018 (+0,3% το 1^ο τρίμηνο και +1,2% το 2^ο τρίμηνο). Οι αυξήσεις είναι μεγαλύτερες στην Αθήνα (+3,7%) σε σχέση με τις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις (+1,9% στη Θεσσαλονίκη, +1,2% στις άλλες μεγάλες πόλεις και +1,6% στις λοιπές περιοχές της χώρας), ενώ αναφορικά με την παλαιότητα, οι τιμές των νέων διαμερισμάτων (ηλικίας έως 5 ετών) αυξήθηκαν κατά +2,9% και των παλαιών (ηλικίας άνω των 5 ετών) κατά

+2,2%. Σημειώνεται ότι συνολικά το 2017 οι τιμές διαμερισμάτων κατέγραψαν πτώση -1% και το 2016 -2,4%.

Κρατικός προϋπολογισμός: Το ιδιαίτερα μεγάλο πρωτογενές πλεόνασμα του 10μήνου 2018 (€6,45 δισ. έναντι €5,3 δισ. στο 10μηνο 2017, δηλαδή διεύρυνση κατά €1,13 δισ.) προκύπτει παρόλο που, σε αντίθεση με πέρυσι, τα έσοδα των αποκρατικοποιήσεων κινούνται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα (€1,27 δισ. πέρυσι λόγω της παραχώρησης των περιφερειακών αεροδρομίων, €277 εκατ. φέτος, δηλαδή υποχώρηση €1,04 δισ.). Την υστέρηση αυτή υπεραντιστάθμισε η σημαντική υποχώρηση των επιστροφών φόρου (πέρυσι €4,49 δισ. μαζί με την επιστροφή του ΦΠΑ αεροδρομίων €296 εκατ. και €4,2 δισ. χωρίς αυτόν, έναντι €3,1 δισ. στο 10μηνο 2018 και με στόχο για το 10μηνο 2018 €3,87 δισ., δηλαδή επίπτωση €1,51 δισ. στη μεταβολή του πλεονάσματος για το 10μηνο 2018 σε σχέση με το 2017) καθώς έχει ολοκληρωθεί το πρόγραμμα μείωσης των οφειλών του κράτους προς την αγορά. Επίσης, υπάρχει μεν υστέρηση στα έσοδα του ΠΔΕ έναντι του στόχου, αλλά αυτά ξεπερνούν τα περυσινά έσοδα (€1,68 δισ. στο 10μηνο 2018 έναντι €1,33 δισ. στο 10μηνο 2017 και στόχου για το 10μηνο 2018 €2,4 δισ.) υπεραντισταθμίζοντας την άνοδο έναντι πέρυσι των δαπανών του ΠΔΕ (€2,1 δισ. στο 10μηνο 2018 έναντι €1,98 δισ. στο 10 μήνο 2017 και στόχου για το 10μηνο

2018 €3,4 δισ.), εξέλιξη που και αυτή συνεισφέρει ελαφρά στην ενίσχυση του πρωτογενούς πλεονάσματος (δηλαδή, εξηγεί €244 εκατ. από τη μεταβολή του πρωτογενούς πλεονάσματος ανάμεσα στον Οκτώβριο 2018 και Οκτώβριο 2017). Με τα δεδομένα αυτά, η αύξηση των εσόδων προ επιστροφών φόρων κατά €1,5 δισ. (από €39,2 δισ. σε €40,75 δισ.) και η αύξηση των πρωτογενών δαπανών κατά €623 εκατ. (από €33,26 δισ. σε €33,89 δισ.) διαμορφώνουν την τελική διεύρυνση του πρωτογενούς πλεονάσματος κατά €1,13 δισ. (και την περίπου παρεμφερή μεταβολή του ισοζυγίου λόγω και της ελαφράς υποχώρησης των δαπανών για τόκους). Η προσαρμογή των εσόδων με αφαίρεση των εκτάκτων εσόδων (ANFA/SMP, μέρισμα ΤΤΕ, αποκρατικοποιήσεις) και η απαραίτητες προσαρμογές για τον τρόπο που έγιναν οι εγγραφές για τον ΦΠΑ που αντιστοιχούσε στην παραχώρηση των περιφερειακών αεροδρομίων (Δ22) δεν αλλάζει την ουσία αυτών των εξελίξεων.

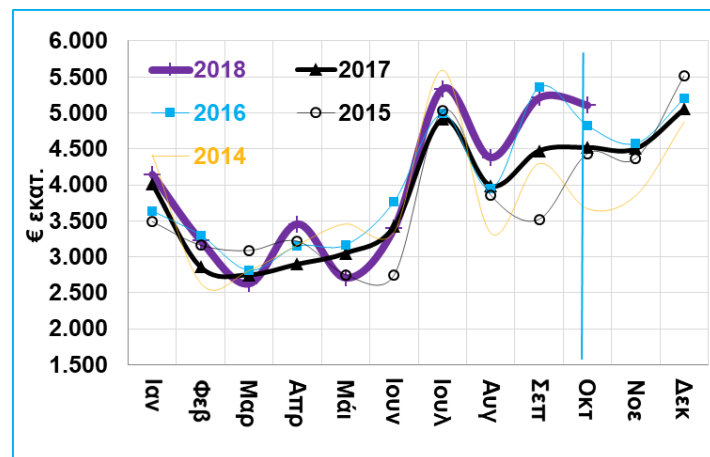
Η προσαρμογή των εσόδων προ επιστροφών με την αφαίρεση των έκτακτων εσόδων αλλά και του «ΦΠΑ αεροδρομίων» από το 2017 (Δ23) αποκαλύπτει πως η καλή πορεία των εσόδων βασίζεται κυρίως στις καλές επιδόσεις της καλοκαιρινής περιόδου (που απέδωσε με τον αυξημένο ΦΠΑ σε σειρά νησιών) και τον Οκτώβριο καταγράφεται μια συνέχιση αυτής της καλής επίδοσης, μετά την κορύφωση της τουριστικής περιόδου καθώς και της πληρωμής των φόρων εισοδήματος και ακίνητης περιουσίας. Η προέλευση αυτής της καλής πορείας των εσόδων αναμένεται να καταγραφεί στα αναλυτικά και οριστικά στοιχεία.

Δ22. Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού, προσωρινά στοιχεία. (Υπ. Οικ. Οκτώβριος 2018.)

(*) Έχουν αφαιρεθεί € 231 εκατ. έσοδα αποκρατικοποιήσεων και από τον στόχο, και αντίστοιχα €1271 εκατ. το 2017. Τον Σεπτέμβριο 2018 τα έσοδα για τον ΦΠΑ αεροδρομίων το 2017, ύψους €296,16 εκατ. εγγράφηκαν πέρα από τα έσοδα ΦΠΑ και στα έσοδα αποκρατικοποιήσεων, εξαλείφοντας τη σχετική ανάγκη προσαρμογής, αλλά ταυτόχρονα και στις επιστροφές (***) άρα έχουν αφαιρεθεί στον πίνακα), αυξάνοντας τες ισόποσα με τη νέα για τον Σεπτέμβριο 2017 εγγραφή στα έσοδα αποκρατικοποιήσεων. Επίσης, έχουν αφαιρεθεί €314 εκατ. από ANFA/SMP όπως και πληρωμή €614 εκατ. μέρισμα της ΤΤΕ, και αντίστοιχα €345 ANFA/SMP για το 2017 καθώς και το μέρισμα της ΤΤΕ €734 εκατ. (**). Έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για καταπτώσεις εγγυήσεις, ανάληψη χρέους και άμυνα και από το στόχο ώστε να συνεχίσει η συγκρισιμότητα των στοιχείων με τα προηγούμενα έτη, και αναφέρονται σε χωριστή γραμμή.)

Ισοζύγιο κ.π. (*)	Ιανουάριος - Οκτώβριος					
	2017	2018	Δ %	Στόχος ***	Δέ με στόχο	Δ % με στόχο
€ εκατ.						
Έσοδα προ επιστροφών φόρου τ.π. (*)	41.090	42.690	3,9%	41.829	861	2,1%
Επιστροφές φόρων (***)	4.197	3.097	-26,2%	3.886	-789	-20,3%
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	1.271	231	-81,8%	277	-46	-16,6%
Έσοδα ΠΔΕ	1.329	1.683	26,6%	2.430	-747	-30,7%
Πρωτ. δαπάνες τ.π. πλην τόκων (**)	32.175	32.706	1,7%	33.235	-529	-1,6%
Δαπάνες άμυνας, ανάληψης χρεών κλπ	1.088	1.190	9,4%	1.369	-179	-13,1%
Δαπάνες ΠΔΕ	1.979	2.089	5,6%	3.410	-1.321	-38,7%
Πρωτογενές αποτέλεσμα κ.π. (*)	2.980	5.301	77,9%	2.425	2.876	18,6%
Ισοζύγιο κ.π. (*)	-2.206	491	-122,3%	-2.286	2.777	-221,5%

Δ23. Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού προ επιστροφών φόρων και μετά αφαίρεση εκτάκτων (ANFA/SMP, μέρισμα ΤΤΕ, αποκρατικοποιήσεις). (Υπ. Οικ. Οκτώβριος 2018.)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

